

Halve eeuw 'Krasse Knarren' in de geologie

Rob Buitter¹

Werken met een grondboor vergt wat handigheid. Dat wil zeggen: de eerste decimeters krijgt iedereen nog wel omhoog. Maar als je meer dan een meter diep komt, dan wordt het lastiger om de happen grond enigszins intact en zonder gebroken rug boven te krijgen. Gelukkig voor Maarten van den Bosch (70) is grondboren net als fietsen: je verleert het nooit. "Je verliest alleen de fut als je ouder wordt" zegt Van den Bosch met een vette Haagse tongval. Meer dan een halve eeuw geleden kwam hij voor het eerst naar de omgeving van Winterswijk, de losse stangen van een 'Edelmann-grondboor' aan de zijkant van zijn Berini brommer gebonden. Nu draait hij de boor bij wijze van bescheiden jubileumviering opnieuw de grond in aan de oever van het riviertje de Slinge, samen met zijn maten van het eerste uur, Arie Janssen (76) en Ed de Vogel (70).

"Aan het begin van de jaren zestig kwamen we hier als leden van de Nederlandse Jeugdbond voor Natuurstudie, de NJN, zoeken naar miljoenen jaren oude schelpjes uit het Mioceen", vertelt Janssen. "Als je 23 wordt, dan ben je in de NJN officieel een ouwe sok en moet je de bond verlaten. Wij hadden helemaal geen zin om met dit leuke werk te stoppen, maar in 1963 zat ik als 26-jarige al drie jaar in blessuretijd. Toen hebben we maar besloten om een eigen werkgroep op

gesmeed om een werkgroep voor 'tertiaire en kwartaire geologie' op te richten. Op 21 december van dat jaar werd de geboorte van de WTKG notariëel vastgelegd. Drie van de zeven steeds lid van de WTKG. 'Deze liefhebbers hebben in een halve eeuw een belangrijke stempel gedrukt

op de vaderlandse geologie', zeggen de professionals van nu.

te richten voor geologisch onderzoek. Dat werd de Werkgroep voor Tertiaire en Kwartaire Geologie, de WTKG." De omgeving van Winterswijk werd een tweede thuis voor de leden van de werkgroep. In de Achterhoek bleken lagen aan het aardoppervlak te komen die elders veel dieper verborgen blijven. Als Van den Bosch de grondboor met twee extra stangen heeft verlengd, en hij haalt een hap grond van een meter of drie diepte omhoog laat hij zien wat dat betekent. Uit een brok klei peutert hij een minuscuul flardje van een slak. "*Hinia bocholtensis*", luidt de educated guess van Ed de Vogel, "een slakje uit het Mioceen, pak hem beet 15 miljoen jaar oud." De mannen worden hier niet meer warm of koud van.

Nieuwe soorten

Toch hebben deze hobbyisten in een halve eeuw vrijwilligerswerk ook het nodige aan wetenschappelijke opwinding omhoog geboord. Ze ontdekten diverse nieuwe soorten zeedieren uit de tijd dat 'Winterswijk' een flink stuk onder de zeespiegel lag. Een pijlstaartrog uit het Mioceen werd zelfs naar Van den Bosch vernoemd: *Plesiobatis vandenboschi*. Hun werk werd daarmee veel meer dan zomaar wat verzamelen door amateurs, benadrukken de professionals van nu. Volgens Frank Wesselingh, onderzoeker van de fossiele slakken en schelpen in Naturalis Biodiversity Center in Leiden, hebben de mannen met hun halve eeuw geboor en gegraveerd een belangrijke bijdrage geleverd aan de vaderlandse geologie en paleontologie. "Ze hebben met hun enorme enthousiasme vooral een belangrijke brug geslagen tussen liefhebbers en wetenschappers. De enorme hoeveelheid monsters en kennis die zij met hun hobby hebben verzameld had nooit door officiële instituten bijeengebracht kunnen worden. Dat zou domweg onbetaalbaar zijn geworden. Zij hebben heel concreet voor beter begrip van de geschiedenis van dit deel van Europa gezorgd. Bovendien zijn op hun schouders uiteindelijk ook weer nieuwe onderzoekers opgestaan, zowel liefhebbers als professionals van wereldfaam." Voor een deel werd de hobby van de geologen ook hun beroep. Janssen ging als conservator aan de slag bij het Rijksmuseum van Geologie en Mineralogie, dat later opging in Naturalis. Ook Van den Bosch werkte als conservator bij het RGM en verzamelde later als vrijgevestigd geoloog een immense hoeveelheid boringen waarmee hij de ondergrond van een groot deel van de Achterhoek minutieus in kaart bracht. Alleen De Vogel stapte voor zijn beroep over van de dode naar de levende natuur en werd onderzoeker van tropische orchideeën bij het Rijksherbarium. "Uiteindelijk was het pure nieuwsgierigheid die ons dreef", zegt Janssen op de vraag naar hun motivatie van toen. "Je wilde gewoon weten hoe het in elkaar zat. Punt. Voor een deel van de leden van de werkgroep zal het ook wel verzameldrift zijn geweest. Op een stuk land, hier verderop, bij Miste hebben we een aantal keren een grote graafactie georganiseerd. Met z'n allen hadden we geld bijeen gebracht voor een graafmachine, waarmee we een vlak van vijf bij vijftien meter tot meer dan drie meter diep hebben uitgegraven. Daar zit een uitzonderlijk fossielrijke laag. Vervolgens zijn we daar met tientallen liefhebbers bezig geweest om dat laag voor laag uit te zeven en de fossielen te sorteren." Na vijftig jaar is de werkgroep nog steeds springlevend, benadrukt de huidige voorzitter, Henk Mulder. "Dit najaar zullen we bij wijze van jubileum nog een keer zo'n grote graafactie opzetten in Miste. Daar zullen naar verwachting zeker honderd leden en belangstellenden op af komen."

¹Rob Buiten, www.rob buiten.nl